

בס"ד. ש"פ נח, בדר"ח מרחשון, ה'תשכ"ח

(הנחה בלתי מוגה)

הנני מביא אותם מארץ צפון וקבצתים מירכתי ארץ במ עור ופסח הרה ויולדת יחדיו קהל גדול ישובו הנה¹. הנה בפסוק זה מחלק את הגאולה העתידה לב' סוגים, הגאולה מארץ צפון, והגאולה מירכתי ארץ. וכן מצינו בפסוק נוסף בענין הגאולה העתידה, והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקודש בירושלים², שגם כאן מחלק את הגאולה העתידה לב' סוגים, הגאולה מארץ אשור והגאולה מארץ מצרים. וכיון שב' הפסוקים מדברים אודות הגאולה העתידה, מובן, שב' הסוגים שבפסוקים אלו מתאימים זה לזה. דהנה, ארץ צפון קאי בפשטות על ארץ בבל³, עלי' נאמר⁴ מצפון תפתח הרעה, שהגלות שם היא גלות קשה, כמו גלות מצרים, שהיו מצירים לישראל והעבידו אותם עבודת פרך, ונמצא, שהגאולה מארץ צפון היא בדוגמת הגאולה דהנדחים בארץ מצרים. והגאולה מירכתי ארץ היא בדוגמת הגאולה דהאובדים בארץ אשור, עלי' נאמר⁵ ולקחתי אתכם אל ארץ כארצכם גו' (ארץ טובה), והגלות שם הו"ע נסיון העשירות⁶. ועל ב' סוגים אלו נאמר הנני מביא גו', דהנני פירושו הנני מוכן ומסכים (כפי שמצינו בפירוש רש"י על התורה בכ"מ⁷), והיינו, שהקב"ה מסכים מוכן ומזומן להביא אותם מארץ צפון, שהו"ע הנדחים בארץ מצרים, ומכ"ש שמוכן לקבצם מירכתי ארץ, שהו"ע האובדים בארץ אשור.

(ב) **ויובן** בהקדים מ"ש כ"ק אדמו"ר הצמח צדק ברשימותיו לנ"ך עה"פ הנני מביא אותם גו'⁸, שפסוק זה נתבאר בתלים סי' ע"ד ט' ע"פ אותותינו לא ראינו אין עוד נביא ולא אתנו יודע עד מה. וברשימותיו לתלים שם⁹ מביא מ"ש בילקוט¹⁰ שאותותינו הם ב' אותות (שהרי אותותינו

(6) ראה ב"ר פט"ז, ד. סד"ה והי' ביום
ההוא שבלקו"ת דרושי ר"ה ס, א. ובסה"מ
אידיש ע' 80 ואילך.
(7) ראה פרשתנו ו, יז. ט, ט.
(8) ע' שעא.
(9) אוה"ת לתהלים (יהל אור) שם אות ה'
(ע' רסא).
(10) יל"ש תהלים רמו תתי.

(1) ירמ"י לא, ז.
(2) ישעי' כז, יג.
(3) מצו"ד עה"פ. וראה קידושין סט, ב
וברש"י שם. ובכ"מ.
(4) ירמ"י א, יד. וראה גם רש"י ותוס' —
קידושין עא, ב.
(5) מלכים ב, יח, לב.

הוא לשון רבים, ומיעוט רבים שנים¹¹) שנתן הקב"ה לישראל, אות שאמרת לנו הנני מביא אותם מארץ צפון וקבצתים מירכתי ארץ במ עור ופסח הרה ויולדת יחדיו קהל גדול ישובו הנה, ואותו אות שכתבת מה נאוו על ההרים רגלי מבשר גו' מבשר טוב גו'¹². ועל זה אומרים בני ישראל אותותינו לא ראינו, למה, כי אין עוד נביא כו', אין לנו נביא שיודיענו כו'. ומבאר הצ"צ¹³, שאות הא', הנני מביא אותם גו' וקבצתים גו', הוא ענין העלי' מלמטה למעלה, והאות הב', מה נאוו על ההרים רגלי מבשר גו', זהו ההמשכה מלמעלה למטה. ואח"כ מבאר¹⁴ בשם אאזמו"ר נ"ע שפירש¹⁵ אותותינו לשון אותיות, דהיינו אותיות התורה והתפלה. ויש לומר, שגם פירוש זה הוא בהמשך להפירוש שלפנ"ז שב' האותות הם ב' הענינים דהעלאה מלמטה למעלה והמשכה מלמעלה למטה, כי, אותיות התפלה ענינם העלאה מלמטה למעלה, שהרי כללות ענין התפלה הוא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה¹⁶, ואותיות התורה ענינם המשכה מלמעלה למטה, שהרי התורה היא בחי' לחם מן השמים¹⁷, וניתנה במ"ת באופן שוירד הוי' על הר סיני¹⁸.

ג) וביאור הענין, דהנה, בנוגע לכללות ענין הגלות אמרו רז"ל¹⁹ צדקה עשה הקב"ה בישראל שפזרן לבין האומות, ולא הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים. וידועה הקושיא בזה²⁰, הלא במשך זמן הגלות לא ניתוספו הרבה גרים כ"כ שבשביל זה יצטרך להיות ענין הגלות הגדול והנורא והמאויים הזה. אך הענין הוא, שהכוונה בגרים היא לניצוצות הקדושה שנפלו ונתפזרו בכל העולם, וצריכים להתברר ע"י ישראל, ובשביל זה גלו ישראל לבין האומות. אלא שבחסדו הגדול מספיק שאחד מכם גולה לברברי' ואחד מכם גולה לסמטרי' דומה כמו שגליתם כולכם²¹, והיינו, שכל אחד מישראל במקומו פועל את עבודת הבירורים עבור כל ישראל. ועי"ז שישנו עם אחד (שמאיר אצלם הענין דהוי' אחד²²) מפוזר ומפורד בין העמים²³, אזי

(11) ראה לקו"ש חכ"א ע' 111 הערה 21.	(17) ראה של"ה קסה, ב.
וש"נ.	(18) יתרו יט, כ.
(12) ישע"י נב, ז.	(19) פסחים פז, ב.
(13) שם ריש ע' רסב.	(20) ראה תו"א ו, א. אוה"ת לך לך פו, א
(14) אות ו'.	ואילך. פינחס ע' אריג. ועוד.
(15) בלקו"ת שה"ש בד"ה אני ישנה (לג),	(21) שהש"ר פ"ב, ח.
(ג.)	(22) ואתחנן ו, ד.
(16) ויצא כח, יב. וראה זח"א רסו, ב. שו,	(23) אסתר ג, ח.
ב. תקו"ז תמ"ה (פג, א).	

פועלים את עבודת הבירורים, היינו, שמוציאים את ניצוצות הקדושה, מבררים ומזככים ומעלים אותם, וכמ"ש²⁴ אם יהי' נדחך בקצה השמים משם יקבצך גו', והסדר בזה שתחילה צריך לקבץ את המחשבה דיבור ומעשה שלו, ואח"כ פועל קיבוץ הניצוצות בחלקו בעולם.

והנה עיקר הקושי בעבודה דקיבוץ הניצוצות הוא בארץ צפון, וכפי שמביא אדמו"ר הצ"צ⁹ מ"מ"ש ע"פ²⁵ ושחט אותו על ירך המזבח צפונה לפני ה',* בביאור הטעם שרוח צפונית אינה מסובכת²⁶, שזהו לפי שצפון הוא קו השמאל שרובו דינים, ומשם יש יניקת החיצונים ביותר, עד שמצד סדר ההשתלשלות בריבוי צמצומים כו' נעשה הענין דמצפון תפתח הרעה כפשוטו, ולכן עבודת הבירורים בצפון היא קשה ביותר. וזהו גם ענין שחיטת הקרבנות בצפון (קדשי קדשים שחיטתן בצפון²⁷), כמ"ש ושחט אותו על ירך המזבח צפונה לפני ה', שזהו בכדי לברר ולהפך את בחי' הצפון שיהי' לפני ה'. ועז"נ הנני מביא אותם מארץ צפון, שזהו הקיבוץ שלאחרי גמר עבודת הבירורים היותר קשה בארץ צפון. ואח"כ מוסיף בכתוב וקבצתים מירכתי ארץ, ומביא הצ"צ⁹ מ"ש ברבות בקהלת²⁸ כל מה שברא הקב"ה באדם ברא בארץ כו', אדם יש לו ירכים והארץ יש לה ירכים, שנאמר וקבצתים מירכתי ארץ, ומביא שירכתי צפון²⁹ הוא יסוד דנוקבא³⁰, והיינו, שירך הוא בחי' היסוד (אלא שירכתי צפון, בחי' שמאל, הוא יסוד דנוקבא, וירכתי ארץ (סתם) הוא יסוד דכורא, בחי' ימין), וא"כ, וקבצתים מירכתי ארץ היינו שיהי' הבירור אפילו מבחי' יסוד דלעו"ז.

(ד) **וממשיך** בכתוב: במ עור ופסח. והענין בזה, שב' מומין אלו הם כוללים את המומין, מהגבוה ביותר עד הנמוך ביותר. דהנה, בענין המומין יש חילוקי דרגות מן הקצה אל הקצה, ובוה גופא יכול להיות שהמום עצמו הוא קטן, אבל כיון שנמצא במקום וענין נעלה, הרי הוא פוגם ביותר. והדוגמא לזה, כפי שמצינו שהרהורי עבירה קשים

(* נוסף על הנדפס במקומו באוה"ת (ויקרא כרך א' ע' ה' ואילך) — נמצא ג"כ באוה"ת לחנוכה ד"ה בכ"ה בכסלו (רפד, א ואילך).

(27) זבחים מז, א.

(28) פ"א, ד.

(29) לשון הכתוב — תהלים מח, ג.

(30) מא"א אות י"ד סמ"ה.

(24) נצבים ל, ד. וראה לקו"ת תצא לו, א.

ד"ה אם יהי' נדחך דש"פ נצו"י תשכ"ז פ"ג.

(25) ויקרא א, יא.

(26) ב"ב כה, ב.

מעבירה³¹, היינו, שהפגם במחשבה הוא חמור יותר³², ועד"ז תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה, משא"כ עם הארץ³³. ולאידך גיסא, יכול להיות שהמום עצמו הוא גדול, אבל כיון שנמצא במקום וענין נמוך, אינו פוגם כ"כ. וזהו ענין ב' המומין עור ופסח, עור הוא מום במקום גבוה ביותר, בהראש, ובהראש גופא הוא בהעין, ולכן הפגם הוא ביותר, שזהו שסומא חשוב כמת³⁴. ופסח הוא מום במקום נמוך ביותר, בהרגל, שהוא החלק התחתון שבאדם, וברגל גופא המום הוא בכח ההילוך בלבד. וזהו שהכתוב מפרש ב' מומין אלו דוקא, לפי שהם כוללים את כל המומין מן הקצה אל הקצה. וכמו"כ נזכרו ב' מומין אלו דוקא בפלוגתת בית שמאי ובית הלל בענין כיצד מרקדין לפני הכלה³⁵, דב"ש אומרים כלה כמות שהיא, וב"ה אומרים כלה נאה וחסודה, אמרו להן ב"ש לב"ה הרי שהיתה חיגרת או סומא וכו', והיינו, לפי שב' מומין אלו הם כללות כל המומין, כנ"ל.

וביאור הענין בעבודת האדם, הנה, התחלת העבודה היא העבודה דק"ש, כמובן ממארז"ל³⁶ מהיכן זכו ישראל לקרות שמע כו' ממתן תורה כו', לא פתח הקב"ה בסיני תחלה אלא בדבר זה, אמר להם שמע ישראל אנכי ה' אלקיך, נענו כולן ואמרו ה' אלקינו ה' אחד. והנה, שמע הוא ר"ת שאו³⁷ מרום עיניכם³⁸, וכאשר הענין דשאו מרום עיניכם הוא כדבעי, אזי נעשה וראו, היינו, שמגיעים לבחי' הראי', שזוהי מדרגתו של משה שעבודתו היתה בבחי' הראי', ובחינה זו רצה להמשיך לכל ישראל (כמבואר בלקו"ת פ' ואתחנן³⁹). אמנם, יכול להיות גם מעמד ומצב של סומא, שחסר בענין הראי'. וכמו כן יכול להיות מעמד ומצב של חגירת, שחסר בענין ההליכה, שזוהי תכלית כל העבודה להיות בבחי' הליכה. והענין בזה, דהנה אנו אומרים⁴⁰ נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה אתה יצרתה וכו', ולכאורה, כיון שקודם ירידתה למטה היתה הנשמה בבחי' טהורה, אינו מובן, למה ירדה הנשמה למטה, מאיגרא רמה לבירא עמיקתא⁴¹. ומה שאמרו שירידה זו היא צורך עלי', אינו מובן, איך שייך

(37) ישעי' מ, כו.

(38) תקו"ז תמ"ט.

(39) ב, ד. ג, ד.

(40) בברכת השחר — "אלקי נשמה"

(41) (ברכות ס, ב).

(42) לשון חז"ל — חגיגה ה, ב.

(31) ראה יומא כט, רע"א.

(32) ראה סה"מ תרפ"ט ע' 159. ובכ"מ.

(33) שבת קיד, א. וראה סה"מ תש"ד ע'

118.

(34) יומא סד, ב. פרקי דר"א פל"ב.

(35) כתובות יז, א.

(36) דב"ר פ"ב, לא.

שתתעלה הנשמה לדרגא נעלית יותר מכמו שהיתה בבחי' טהורה היא קודם ירידתה למטה. אך הענין הוא⁴², שקודם ירידתה למטה היתה הנשמה בבחי' עמידה, וע"י ירידתה למטה ניתוסף בה בחי' ההליכה, כמ"ש⁴³ ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה. והנה, דעת ב"ה היא שגם אם הכלה היא חיגרת או סומא, אומרים כלה נאה וחסודה. והענין בזה, דהנה, הלל הוא מלשון בהלו נרו עלי ראשי⁴⁴, שהו"ע של אור וגילוי, והיינו, שהם מאירים כל ענין כפי שהוא מצד אמיתתו פנימיותו ועצמיותו, וכיון שמצד פנימיות הנשמה הרי כאו"א מישראל מקושר תמיד באלקות, כמאמר רבינו הזקן⁴⁵ שיהודי אינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד מאלקות, לכן, גם אם בחיצוניות נמצא הוא במעמד ומצב של (כלה) חיגרת וסומא, הרי מצד פנימיות הנשמה יכולים לומר עליו כלה נאה כו', וכמארז"ל⁴⁶ בנות ישראל נאות הן אלא שהעניות מנוולתן, ועד כדי כך, שמצד עצם מציאותו האמיתית יש בכאו"א מישראל גם בחי' הראי', וכמו"כ בנוגע לענין ההליכה, דכיון שדבר אלקינו יקום לעולם⁴⁷, הרי בודאי תושלם הכוונה העליונה בירידת הנשמה למטה שתהי' בבחי' מהלך. ובפרט ע"פ המבואר בתניא⁴⁸ שאף שהכוונה הכללית דלשם יחוד קוב"ה ושכינתי' אינה תמיד באמת לאמיתו לגמרי, מ"מ, מה שתובעים ממנו בפרט, יחוד נפשו כו', כולל גם הכוונה שבירידת נשמתו למטה שיבוא לבחי' מהלך, הנה בזה חפץ כל אדם מישראל באמת לאמיתו לגמרי כו'. ולכן נאמר בנוגע להגאולה העתידה הנני מביא אותם גו' וקבצתים גו' בס עור ופסח, שגם אלו שהם בבחי' עור ופסח, שבזה נכללים כל המומין מן הקצה אל הקצה, גם הם יגאלו ויבואו בגאולה העתידה.

ה) **וממשיך** בכתוב: הרה ויולדת יחדיו. והענין בזה, דהנה, הרה קאי על ענין הגלות, שנקרא גם בלשון עיבור⁴⁹, כמארז"ל⁵⁰ אפילו בשעה שאתה מתמלא עליהם עברה כאשה עוברה כו', דענין העיבור הוא שראשו של הולד מונח בין ברכיו כו'⁵¹, ובלשון החסידות⁵²

(42) ראה תו"א ס"פ וישב (ל, סע"א ואילך). ובכ"מ.
 (43) זכרי' ג, ז.
 (44) איוב כט, ג. וראה ד"ה ת"ר כיצד מרקדין בלקו"ת שה"ש מח, ג.
 (45) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' שפד (נעתק ב"היום יום" כה תמוז). שם ע' תקמו (נעתק ב"היום יום" כא סיון).
 (46) נדרים סו, א.
 (47) ישעי' מ, ח.
 (48) פמ"א (נו, ב ואילך).
 (49) ראה לקו"ת להאריז"ל ר"פ שמות.
 תו"א ר"פ וארא.
 (50) ברכות כט, ב. וראה דרמ"צ קצ, סע"ב.
 (51) נדה ל, ב.
 (52) ראה זח"ב נ, סע"א. עץ חיים שער הכללים פ"ב-ג.

תלת כלילין בגו תלת, וענינו בעבודה, שהעבודה אינה מצד ההשגה כו', שהרי ראשו שהו"ע ההשגה הוא בין ברכיו, אלא העבודה היא רק מצד קבלת עול כו'. וענין זה הוא בעיקר בזמן דעקבתא דמשיחא, שאז העבודה היא מצד קבלת עול, שזהו המעמד ומצב דהרה. וכמו כן יש גם מי שהוא כבר בבחי' יולדת. ועז"נ הנני מביא אותם וגו' הרה ויולדת יחדיו, שענין זה הוא ע"י המשכה וגילוי ממקום שלמעלה משניהם כו'.

(ו) **והנה** בנוגע להזמן שבו יקוימו יעודים הנ"ל, איתא ברשימות הצ"צ⁹ שפסוק זה פירשו בגמרא⁵³ על תחיית המתים, דבגמרא פריך, כתיב במ עור ופסח גו', והרי כתיב⁵⁴ אז ידלג כאיל פסח גו', הא כיצד, ומשני, עומדין במומן ומתרפאין, והיינו, שמ"ש במ עור ופסח קאי על תחיית המתים, שיעמדו במומן, ואח"כ מתרפאין (ואז ידלג כאיל פסח). אמנם, רבינו הזקן מביא פסוק זה בנוגע לימות המשיח, קודם תחיית המתים, כמ"ש באגה"ק⁵⁵ שלימות המשיח יצטרכו לידע הלכות טומאת יולדת, כדכתיב הרה ויולדת יחדיו אם תלד אשה בכל יום⁵⁶, וכיון שהענין דהרה ויולדת יחדיו יהי' (גם) בימות המשיח, הרי מובן שכן הוא בנוגע לכל שאר הענינים שבפסוק זה, שיהיו (גם) בימות המשיח.

(ז) **והנה** כללות הענין דהנני מביא אותם מארץ צפון וקבצתים מירכתי ארץ, שהם ב' הסוגים דהאובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים, קשור גם עם מ"ש והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול, שזוהי המשכה ממקום נעלה ביותר, שלכן נאמר יתקע סתם, ולא נאמר מי הוא התוקע⁵⁷, כיון שנמשך מבחי' דלא איתרמיז בשום אות וקוץ כלל⁵⁸, והיינו לפי שנשמות ישראל מושרשים בבחי' העצמות, ששם היא הבחירה בנשמות ישראל, כמ"ש⁵⁹ יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב גו' סלה. והענין בזה, שהתקיעה בשופר גדול פועלת לעורר את כולם (עס וועט אַלעמען דערנעמען), והיינו, שגם אלו ששום דבר לא פעל עליהם (קיינ ענין האָט זיי ניט דערנומען), ועד כדי כך, שאפילו בזמן גילוי המשיח הם עדיין במעמד ומצב דעור ופסח, הנה גם הם יתעוררו ע"י התקיעה בשופר גדול, להיות קהל גדול ישובו הנה. ואז יתגלו ב' האותות, האות

ר"ה נט, ד. ועוד. וראה גם ד"ה הנ"ל דיום ב'

דר"ה שנה זו (לעיל ע' ג ואילך).

(58) ראה לקו"ת פינחס פ, ב.

(59) תהלים מז, ה. וראה סד"ה יבחר לנו

תש"ג. לקו"ש ח"ד 1309. 1341. ובכ"מ.

(53) סנהדרין צא, ב.

(54) ישע"י לה, ו.

(55) סכ"ו (קמג, ב ואילך).

(56) שבת ל, ב.

(57) ד"ה והי' ביום ההוא שבלקו"ת דרושי

שכתבת מה נאוו על ההרים רגלי מבשר גו' מבשר טוב גו', דקאי על אליהו הנביא זכור לטוב שיבשר את הגאולה, ואח"כ גם האות שאמרת לנו הנני מביא אותם מארץ צפון וקבצתים מירכתי ארץ במ עור ופסח הרה ויולדת יחדיו קהל גדול ישובו הנה, שזהו"ע קיבוץ גלויות ע"י משיח (כפס"ד הרמב"ם⁶⁰), שיהי' כימי צאתך מארץ מצרים⁶¹, בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו⁶², לא תשאר פרסה⁶³, וכספם וזהבם אתם⁶⁴, כמו ביצי"מ שיצאו ברכוש גדול⁶⁵, ויתירה מזה, שהגאולה העתידה תהי' באופן נעלה יותר מאשר ביציאת מצרים, כמ"ש⁶⁶ אראנו נפלאות, שהרי הגאולה העתידה תהי' באופן דלא בחפזון תצאו⁶⁷, אלא בשובה ונחת תושעון⁶⁸, ועוד זאת, כמארז"ל⁶⁹ לשעבר (בהגאולה ממצרים) אני ובית דיני הייתי מהלך לפניהם, אבל לעתיד לבוא אני לבדי, והיינו, שהגאולה העתידה תומשך מבחי' העצמות, ולכן תפעל על כולם (די גאולה וועט דערנעמען אַלעמען), וכמאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר⁷⁰ שאף יהודי לא ישאר בגלות (קיינ איין איד וועט ניט בלייבן אין גלות) — כן תהי' לנו בביאת משיח צדקנו, שאז יקויים היעוד הנני מביא אותם מארץ צפון וקבצתים מירכתי ארץ במ עור ופסח הרה ויולדת יחדיו קהל גדול ישובו הנה, בעגלא דידן ממש.

שער החג המצות פ"ו. אוה"ת נ"ך עה"פ
 (ח"א ע' תפז).
 (67) ישעי' נב, יב.
 (68) שם ל, טו.
 (69) שמו"ר פי"ט, ו.
 (70) ראה סד"ה והי' ביום ההוא בסה"מ
 אידיש ע' 80 ואילך.

(60) הל' מלכים פי"א.
 (61) מיכה ז, טו.
 (62) בא י, ט.
 (63) שם, כו.
 (64) ישעי' ס, ט.
 (65) לך לך טו, יד.
 (66) מיכה שם. וראה זח"א רסא, ב. פע"ח